

1.9.2021

Varsinais-Suomen, Pirkanmaan, Helsingin ja Uudenmaan, Pohjanmaan sekä Pohjois-Savon sairaanhoitopiirien johtajaylilääkärit

Lausuntopyyntö Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle

Sairaanhoitopiirien johtajaylilääkärit pyytävät THL:n näkemyksen seuraavista kysymyksistä sekä tiedon siitä, kuinka THL on asiassa STM:tä asiantuntijaorganisaationa ohjeistanut.

- 1) Mikä on THL:n ohje ja näkemys testauksen kohdentamisesta nykyisen käytännössä erottelemattoman seulonnan sijaan?
- 2) Miten tartunnanjäljitystä tulisi priorisoida sen ollessa nyt epätarkoituksenmukaisten altistuskriteerien myötä voimakkaasti ruuhkautunut koko maassa?
- 3) Miten karanteenimääräyksiä tulisi näiden pohjalta soveltaa?

THL toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Tartuntatautilain 23 §:n 1 momentin mukaan kunnan tartuntataudeista vastaava lääkäri selvittää paikallisia epidemioita ja tekee tartunnanjäljitystä. Saman pykälän 2 momentin mukaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri ohjaa sairaanhoitopiirin kuntayhtymän alueella epidemioiden selvitystä ja tartunnanjäljittämistä sekä toteuttaa laajalle levinneen epidemian selvittämistä yhteistyössä kuntien kanssa. Tartuntatautilaki jättää näille viranomaisille harkintavaltaa sen suhteen, miten ja missä laajuudessa tartuntojen jäljittämistä käytännössä toteutetaan. Tätä harkintavaltaa käytettäessä on kuitenkin huomioitava tartuntatautilain 1 §:n mukainen tarkoitus ehkäistä tartuntatauteja ja niiden leviämistä sekä niistä ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja, sekä tartuntatautilain 6 §:ssä säädetty viranomaisten yleiset velvollisuudet, kuten velvollisuus järjestelmällisesti torjua tartuntatauteja ja varautua terveydenhuollon häiriötilanteisiin, sekä velvollisuus ryhtyä välittömiin toimiin saatuaan tiedon torjuntatoimia edellyttävän tartuntataudin esiintymisestä tai sellaisen vaarasta toimialueellaan.

Tartuntatautilain 23 § 3 momentin mukaan, jos epidemia on levinnyt usean sairaanhoitopiirin kuntayhtymän alueelle, tauti on erityisen vakava tai epidemiaselvitys on muutoin valtakunnallisesti tärkeä, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ohjaa ja tukee tartunnan jäljitystä ja epidemioiden selvittämistä kunnissa ja sairaanhoitopiirien kuntayhtymien alueella. Lain esitöiden mukaan tällaisen ohjauksen ja tuen antaminen on THL:n velvollisuus (HE 13/2016). Myös THL:n on ohjeita antaessaan huomioitava edellä kuvattu tartuntatautilain 1 §:n mukainen tarkoitus ja tartuntatautilain 6 §:ssä säädetty viranomaisten yleiset velvollisuudet. THL:n antamat ohjeet eivät ole juridisesti sitovia. Toimivaltaiset viranomaiset arvioivat ohjeen soveltamisen kyseessä olevassa tilanteessa.

Lausuntopyynnön lähettäneet sairaanhoitopiirit ovat pyytäneet THL:lta ohjausta tilanteeseen, jossa testausta tai tartuntojen jäljittämistä joudutaan kohdentamaan.

Testaamisen kohdentaminen

Mikäli testausta joudutaan kohdentamaan, kohdentamisen tulee olla harkittua ja kohdentamisessa tulee huomioida sekä yksilöllinen vaikean taudin riski että riski leviämiseen väestössä, erityisesti niihin ryhmiin, jotka ovat riskissä saada vakavan koronainfektion. Erilaisissa altistumistilanteissa riskiä on mahdollista arvioida tähän mennessä kertyneen tiedon valossa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on toimittanut Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle tähän liittyvän riskipotentialin arviointitaulukon.

THL:n arvio on, että kahdesti rokotettuja on tarpeen testata tilanteissa, joissa 1) henkilöllä on tarve hakeutua koronainfektio-oireiden vuoksi terveydenhuoltoon (käytännössä siis hoitavan lääkärin harkinnan perusteella), 2)

1.9.2021

joissa henkilöllä on oireita ja hänen tiedetään altistuneen tilanteessa, jossa on kokemuksen mukaan suuri tartuntariski (suuren riskin altistuminen) tai 3) jos kyseessä on suuren riskin altistuminen ja henkilö työskentelee tehtävässä, jossa hän voi altistaa vakavan taudin riskissä olevia henkilöitä (kuten esimerkiksi hoivakodeissa).

Koska alle 12-vuotiailla riski sairastua vakavaan tautiin on kansallisessa seurannassa todettu hyvin pieneksi ja toisaalta riskiryhmille on annettu mahdollisuus saada täysi rokotussarja, voitaisiin THL:n näkemyksen mukaisesti alle 12-vuotiaiden testaamista rajoittaa kohdentuen se tilanteisiin, joissa 1) lapsella on koronavirusinfektioon sopivia oireita ja tiedossa on tunnettu suuren riskin altistuminen tai 2) jos oireiden vuoksi joutuu hakeutumaan vastaanotolle (käytännössä siis hoitavan lääkärin harkinnan perusteella).

Testauksen kohdentaminen vaikuttaa suoraan tapausten tunnistamiseen ja sitä kautta suoraan alueen ja väestön ilmaantuvuuteen, joka on yksi hybridistrategian seurannan mittareista. Lähtökohtaisesti kohdentaminen laskee ilmaantuvuutta, kun vähemmän tapauksia havaitaan, minkä vuoksi ilmaantuvuuden merkitys epidemiaa kuvaavana mittarina muuttuu ja lisäksi muiden epidemiatilannetta kuvaavien mittarien, kuten erikoissairaanhoidon kuormittumisen, painoarvo kasvaa.

Tartuntojen jäljittäminen ja karanteenit

Mikäli tartuntojen jäljittämistä joudutaan priorisoimaan, THL:n näkemyksen mukaan tartunnanjäljitystä tulisi ensisijaisesti kohdentaa tilanteisiin, joissa 1) jatkotartunnat ovat todennäköisiä (suuren riskin altistuminen), ja joissa leviämispotentiaali on suuri (tartunnantorjuntatoimien toteuttaminen on rajoittunutta) tai 2) myös lievennetyin kriteerein jos altistumistilanne on tapahtunut sellaisessa ympäristössä tai sen välittömässä vaikutuspiirissä, jossa on riski vaikealle taudille.

Karanteeniin asettaminen on merkittävästi karanteenin asetetun perusoikeuksia rajoittava toimi ja sitä tulisi siksi soveltaa vain silloin, kun muut keinot ovat riittämättömiä jatkotartuntojen torjumiseksi. Pienen riskin altistumisen ei yleensä tulisi johtaa karanteeniin asettamiseen. Lisäksi karanteenimääräyksiä annettaessa tulisi huomioida tilaisuuden tai toimien jatkotartuntariski. Kahdesti rokotettujen karanteeniin asettaminen voi olla perusteltua tilanteissa, joissa henkilö työskentelee tehtävässä, jossa hän voi altistuttuaan saada tartunnan ja altistaa vakavan taudin riskissä olevia henkilöitä (esimerkiksi hoivakodit).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on valmistellut riskipotentiaalin arviointitaulukon, jota on mahdollista käyttää tukena arvioitaessa eri tilanteisiin liittyvää tartuntariskiä ja leviämispotentiaalia. Taulukko julkaistaan lähipäivinä. Taulukon avulla voidaan ottaa huomioon tilanteeseen ja toimintaan liittyvästä riskistä kertynyt kokemus ja arvioida, onko kyseessä ensisijaisesti suuren vai pienen riskin altistuminen, ja kohdentaa toimenpiteet (tartunnanjäljitys ja karanteenit) sen mukaisesti. Esimerkkinä pienen riskin altistumisesta koulut ja oppilaitokset, joita koskien THL on valmistellut altistumistilanteista suosituksen, joka on toimitettu STM:lle.

Pääjohtaja

Markku Tervahauta

Yksikönpäällikkö

Otto Helve